

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Sebast. Izquierdo Alcarazensis Soc. Iesv, svpremis
Inquisitionis Senatvs Censoris, Et Olim Complvti SS.
Theologiæ Professoris. Pharvs Scientiarvm**

Izquierdo, Sebastián

Lugduni, 1659

Quæst. 2. Quid sit actus in vniuersum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95620)

certissimum. Adde tamen hoc ipso, quod intellectus humanus cognoscit per species alienas, qualiter Deus non potest, multas posse illum excogitare chimeras, quæ in mentem Dei non possunt cadere formaliter, sed æquivalenter duntaxat, vt *infra disput. 11. exponemus.*

Propositio 2.

Non solum vera, sed falsa etiam sunt ab intellectu humano intelligibilia.

Quatenus ille perinde ac vera falsa etiam iudicare potest deceptus, vt est notissimum. In quo ab intellectu diuino differt, qui falsa hoc pacto iudicare non potest: quia nullomodo potest decipi. Tamen illi de illis quasi reflexe iudicet falsa esse, quia hoc est verum.

Porro intellectus noster, sicut & quilibet alius, non tangit obiectum quoduis eorum, quæ cognoscere potest, sub ratione veri formaliter siue falsi, sed materialiter id, quod verum, aut falsum est quamuis etiam formalem denominationem veri & falsi cognoscat oriundam à cognitione possibili eius, quod verum aut falsum dicitur, iuxta dicta *supra disput. 3. quest. 7.* In quo nulla controuersia, quæ de re sit existere potest.

Esse autem ab intellectu nostro aut verè, aut falsè iudicabilia obiecta tam per assensum siue iudicium affirmatiuum; tam per dissensum, siue iudicium negatiuum indubitatum omnino est. Quomodo autem per iudicium negatiuum non in carentiam rei negatæ per modum accessus, sed in rem ipsam per modum recessus tendat intellectus humanus, sicut etiam diuinus. Quomodo item carentiæ, seu negationes rerum nihil sint in se cognoscibile. Tamen à nobis in substitutis alienis ad instar entium cognoscantur superius *disput. 2. quest. 4. proposit. 4.* expoluimus explicaturi amplius & probaturi *disput. 9. quest. 3.*

QVÆSTIO II.

Quid sit actus in vniuersum?

Actum appellant vniuersim Philosophi, præsertim antiquiores, quidquid significatur per verbum, & per tempora coniungatur. Estque propriissimum obiectum humani iudicii, vt *supra disput. 2. quest. 4.* statutum est. Ea quippe est, vt ibi dicebam, mira intellectus nostri proprietas pro statu præsentis, vt nihil omnino iudicare possit absque duobus saltè terminis, siue conceptibus obiectiuis, quorum alter verbo, alter nomini, siue verbi supposito, vt vocant Grammatici, corresponsdeat. Dicitur autem conceptus significatus per verbum actus: quia non potest non à nobis concipi instar cuiusdam exercitij actualis alterius conceptus respondentis verbi supposito, quem Logici & Metaphysici subiectum dicunt. Vnde actus per verbum significatus è genere relationum, siue respectuum est. Respiciet enim, & subiectum, cuius est actus, & terminum, circa quem per talem actum ipsum subiectum exercetur. Exemplo sit actus, quo dicitur voluntas amare bonum: ille enim & significatur per verbum *amò*, & est exercitium, quo voluntas se se circa bonum exercet, & ex suo conceptu respicit tum voluntatem, cuius est actus, tum etiam bonum, circa quod est. Idemque reperitur in omni actu, qui per quoduis ver-

bum significatur, ex proprio conceptu. Nam omnes similem sibi vendicant conceptum obiectiuum in mente nostra; cum omnes eodem modo concipiantur; sicut eodem significantur, atque coniungantur per verba.

Hinc primò fit, omnem actum significabilem per verbum, distinctum esse ex suo conceptu à subiecto, cuius est exercitium, & à termino circa quem versatur, vt non possit non concipi à nobis quasi adhærescens ipsi subiecto, ipsumve tangens intrinsecè seu immediatè: quia nihil exerceri concipitur per aliquid à se loco distitum. Terminum verò nihil vetat eminus respici per actum, vt cernere licet in actu videndi parietem procul positum.

Secundò fit, non aliter concipi à nobis (idque ex necessitate naturæ pro statu præsentis) distinctos à subiecto, & à termino actus cum vtroque identificatos realiter, quam qui re ipsa ab vtroque distincti sunt: quia modus concipiendi, & iudicandi vtroque idem in nobis est, vt dicebam, atque ita congenitus nostro intellectui pro hoc statu, vt nullatenus pro arbitrio possit esse alius & alius. Itaque cum dico Deum posse existere, aut Deum existere, non minus mihi sunt diuersi conceptus obiectiui, Deus, potentia ad existendum, & existentia, quam cum dico Deum producere creaturam, sunt mihi diuersi conceptus, Deus, productio creaturæ, vt ipsa creatura. Nec minus mihi apparet Deus in priori casu quasi se exercens per actum primum potentie ad existendum, aut per secundum existentiam, tanquam subiectum quoddam eius, quam apparet in posteriori quasi se exercens per actum productionis creaturæ, & vt eius subiectum: subiectum quippe actus appellamus in vniuersum id, cui actus siue primus, siue secundus, iuxta diuisionem postea tradendam, velut exercitium quoddam eius per iudicium tribuitur: est enim sermo de subiecto prædicationis.

Vnde fit tertio: quando id, quod significatur per verbum subiectoque prædicationis per nostrum iudicium tribuitur, reuera & physice non est actus eius, eo quod vel est quid identificatum, vel quid ex parte saltem extrinsecum ipsi, iuxta dicenda postmodum, non posse non talem euadere per nostram rationem; per quam proinde relatio erit: cum omnis actus ex proprio conceptu respectus quidam sit, vt diximus. Per quod iam patet, vnde suam ducat originem copiosa illa relationum rationis leges, quas antiquiores scholastici passim, & non parum vnanimiter adstruunt, dum proprios rerum, siue essentialium perscrutantur conceptus, constituentes videlicet formaliter per relationem rationis identitatem, bonitatem, decretum Dei, omnipotentiam, malitiam peccati, & alia id genus. De quibus omnibus plura sunt dicta *quest. illa 4. citata.* Cæterum, quo pacto huiusmodi respectus rationis fictitij non sint, sed supposititij; ex dictis *disput. 2. quest. 3. conclus. 7.* notum est: Constatque amplius ex dicendis *disput. 12.* Quomodo autem actus, eiusque subiectum, aut terminus conceptus sint ex parte obiecti distincti, præcisique per rationem nostram etiam quando in se realiter sunt indistincti ex dicendis *disput. 10. quest. 9.* compertum fiet.

Igitur actus in vniuersum formaliter, & prout à nobis concipitur, ita describi potest. Est conceptus obiectiuus significabilis per verbum, tanquam exercitium quoddam alterius conceptus. Conceptus autem obiectiuus, cuius actus est exercitium; subiectum actus appellatur: id verò, circa quod per actum ipsius subiectum exercetur, vel circa quod actus

actus versatur, vel in quod tendit, terminus ipsius actus vocandus venit vniuersim, vt constat ex dictis. Ex quibus etiam patet actum ex proprio conceptu veluti quendam modum esse seipso immediatè afficim subiecto, cuius actus est, siue illud immediatè tangentem, seque etiam ipso respicientem terminum, circa quem versatur.

13 Ex quo tandem colligitur, reliquas formas, quæ non se ipsis immediatè, sed media vnione superaddita, aut media receptione subiectum informant, vel ipsi adherent, aut inhaerent, improprie, & translaticie tantum vocari actus, vel quod fundamentum præbent, vt actus aliquis formalis, & proprius subiecto, cui insunt, ab intellectu tribuatur, vel quod dum subiectum eis vnitur, aut illas recipit, verè exercetur circa illas per actum proprium vnionis, aut receptionis earum, ad tale vnue actum proprium secundum de actu primo, siue de potentia reducit. Crediderim autem eiusmodi formas non ideo dictas actus ab Aristot. quod per illas actuatur subiectum, seu de potentia ad actum reducit, vt vulgo circumfertur inter modernos; sed quod subiecto præbent potentiam, quæ quidam actus primus est, ad exercendas aliquas operationes ipsorum proprias. Ob id enim definiens Philosophus animam, quæ è genere talium formarum est, dixit lib. 2. de Anim. cap. 1. text. 6. *Anima primus est actus, perfectioque corporis naturalis potentia vitam habentis.*

14 Substantia autem simplex, qualis est Angelus, propterea duntaxat actus subsistens ad distinctionem actus informantis vocari solet: quia non est potentia perfectibilis intrinsecè per aliam substantiam, vti materia prima rerum corporearum per formam perfectibilis est, & idcirco absolute potentia dicitur. Quo iure Deus etiam similiter actus purissimus appellatur: quia per nihil aliud sibi accrescens perfectibilis est. Verum huiusmodi loquutiones minus propriè nomen actus vsurpant, vt patet ex dictis.

15 Porro actus quilibet propriè dictus, de quo hic tractamus, trifariam à nobis concipi solet. Primò vt exercitium actuale subiecti: qua ratione significatur per verbum. Secundò cum abstractione quadam: quo pacto significatur per nomen verbale: tertio vt compositum cum subiecto: quo modo per participium verbi significatur; & in concreto sumi dicitur, iuxta latius dicta disp. 2. quæst. 4. Confess. 3.

QVÆSTIO III.

Quomplex sit actus?

16 **Q**Uot sunt conceptuum obiectiuorum significabilium per verba diuersa genera; tot genera diuersa sunt actuum, vt constat ex dictis q. 2. omnes tamen ad quædam certa capita sunt in præsentia retinendi.

Diuisio 1.

17 Et primum actus vniuersalissimè sumptus in physicum, & metaphysicum est diuidendus. Deinde Physicus in intrinsecum per adhesionem: extrinsecum, & semiextrinsecum. Metaphysicus autem in intrinsecum per identitatem, & semiextrinsecum.

Actum physicum voco illum; qui physicè est superadditus subiecto, cuius actus est, ab eoque subinde adequatè distinctus physicè. Metaphysicum autem eum appello, qui per rationem nostram duntaxat est superadditus suo subiecto, cum eoque

Pharus Scient. Tom. 1.

proinde re ipsa idem est saltem inadæquatè. Deinde Physicum intrinsecum per adhesionem dico illum actum, qui re ipsa formalis est, per eumque subinde re ipsa formaliter exercetur subiectum, tanquam per quoddam exercitium formale realiter sibi adiunctum seu adhærens, se verò tangens intrinsecè, seu immediatè. Tales sunt actio respectu agētis, passio respectu passi, vniò respectu extremi vniti, & vniuersim omnis modus realis significabilis per verbum respectu rei, cuius est modus. Actus autem physicus, aut extrinsecus, aut semiextrinsecus per adhesionem ille dicendus venit, qui cum per rationem nostram duntaxat sit actus formalis, à fundamentis tamen desumitur distinctis adequatè à subiecto, quorum aut omnia, aut aliqua ipsi subiecto non adherent. Prioris exemplum sunt actus, quo paries videri dicitur, & quoduis obiectum cognosci; actus quo voces significare dicuntur; & similes. Posterioris autem exemplum sunt actus, quo vnus homo dicitur cum altero colloqui, aut contrahere, aut concurrere, actus quo sensus aliquis externus honestè operari dicitur, aut peccare, & ceteri huiusmodi.

Iam verò actus metaphysicus (qui re ipsa nunquam potest esse formalis, sed tantum fundamentalis, duntaxatque subinde est formalis per rationem nostram, vt patet) tunc dicitur intrinsecus per identitatem, quando adequatè est identificatus re ipsa cum subiecto, cuius est actus, vt pote formalitas quedam eius per modum actus, seu exercitij à nobis concepta. Tunc verò dicitur semiextrinsecus, quando fundamēta, vnde sumitur, partim sunt identificata, & partim distincta re ipsa à subiecto, cuius est actus. Prioris generis sunt potentia, qua Deus dicitur posse intelligere, aut posse existere, & ipse actus tum intelligendi, tum existendi. Identitas, qua dicitur animal identificari cum rationali, & alij actus huiusmodi. Posterioris autè generis sunt omnes actus, qui interueniūt in denominationibus semiextrinsecis desumptis tum à natura subiecti denominati, tum ab aliis fundamentis extrinsecis, & ceteri huiusmodi, vt cum dicimus. Petrum assimilari Ioanni. Ioannem distingui à Petro. Peccatum dissonare rationi. Ignem applicatum ligno posse illud comburere, &c.

Porro subiectum, cui conuenit actus physicus, physicum subiectum dicetur cum latitudine loquendo. (Nunc enim non agimus solum de subiecto physico pressius accepto, quale dicitur subiectum receptionis comparatione formæ receptæ) Metaphysicum autem subiectum appellabitur illud, cui conuenit actus metaphysicus. Pariterque terminus prioris actus terminus physicus, posterioris verò terminus metaphysicus dici poterit.

Obseruandum tamen est primò, vt rectè de actibus, & cum distinctione loquamur, solum actum physicum intrinsecum per adhesionem esse actum formaliter non tantum in mente nostra obiectiuè, sed etiam in se à parte rei. Ceteros verò seu physicos, seu metaphysicos duntaxat esse actus formaliter, prout sunt obiectiuè in mente nostra. Quocirca bifariam possumus de illis loqui, siue illos accipere. Etenim quilibet eorum aut potest accipi formaliter, pro conceptu scilicet formalis in superioribus exposito, quem nos eius formamus, quemque in mente nostra sortitur: quo pacto exercitium quoddam subiecti circa erminum est, atque aded respectus quidam rationis non fictus, sed suppositiuitus, iuxta doctrinam statutam d. 2. q. 3. Conf. 7. Aut potest accipi realiter, seu fundamentaliter, pro obiecto scilicet, seu conceptu reali cognito à nobis sub dicto formali conceptu. Quo pacto, si sit metaphysicus intrinsecus,

P forma,